

Nyt fra nationalparken

Kære læser

En borger var forleden nat på ravjagt. Pludselig kom en et stort dyr - muligvis med stødtænder - i ravlygtens søgelys, og den store 'moppedreng' blev vækket af lyset. Ravjægeren forsøgte at trække sig væk mod vandet, men det store dyr satte efter hende, så hun smuttede panisk over stendiget og spurtede væk fra stedet. Efterfølgende undersøgte ravjægeren, om det kunne have været en hvalros hun havde set - men kunne hverken be- eller afkræfte det. Så lige nu er rigtig mange på udkig efter - 'den store moppedreng'.

Vi ved ikke med jer, men da vi læste mailen fra ravjægeren, gøs det lidt i os. Tænk sig at møde sådan en stor krabat, som godt kunne være en stor [gråsæl](#)-han, dér i mørket midt på stranden. Dyret var tydeligvis irriteret over at blive vækket og forsøget på at jage natteravnen væk virkede. Ravjægeren havde helt uforskyldt vækket det sovende dyr - men husk, at det er vigtigt at holde afstand til sælerne - både for deres og din skyld.

Med ønsket om rigtig god læselyst - de bedste hilsner fra sekretariatet.

Seminar om bæredygtig turismeudvikling

I anledning af nationalparkens 10 års fødselsdag i fjor havde vi planlagt en stor konference om [bæredygtig turisme](#)udvikling den 11. november 2020. Corona ville det anderledes, og konferencen måtte ændres til et webinar, altså en online-begivenhed.

Præcis et år efter lykkedes det til gengæld at lave et fysisk opfølgings-seminar, og der var cirka 70 deltagere samlet i Musikhuset i Esbjerg for at høre nye oplæg og diskutere videre om, hvordan vi kan få den bæredygtige turismeudvikling højere op på dagsordenen i turistbranchen og hos andre aktører og interessenter på området. Deltagerne kom fra naturparker, nationalparker, kommuner, destinationsselskaber, Dansk Kyst- og Naturturisme (DKNT), Danske Destinationer, Friluftsrådet m.fl.

I stikordsform kan her nævnes nogle af de pointer og ideer, der blev et resultat af seminaret: Samarbejde, viden, inddragelse af lokalbefolkning, værdier, nye måder at måle på, nedbryde siloer, behov for styring og planlægning, naturen er ikke en gratis gode - det kræver investeringer, ændring i adfærd (codes of conduct).

Nu skal de mange gode ideer konkretiseres og operationaliseres, og næste skridt vil være at arbejde på at få et samarbejde op at stå på tværs af national- og naturparkerne, DKNT, Danske Destinationer og Friluftsrådet.

Partnere blev klogere på verdensarven

I nationalparkens [partnerprogram](#) er der en særlig kategori for 'Verdensarvpartnere'. Den er åben for alle partnere, men henvender sig særligt til dem, der formidler Vadehavet og verdensarven til deres gæster/kunder. Som verdensarvpartnere forpligter man sig til at uddanne alle relevante medarbejdere i verdensarven gennem et seksårigt uddannelsesforløb med et årligt kursusmodul på hver to dage.

I slutningen af oktober deltog cirka 50 kursister i andet modul, der fandt sted på [Vadehavslejrskolen](#) ved [Emmerlev Klev](#), hvor temaet var Vadehavets landskaber.

På førstedagen fik deltagerne fik indblik i, hvordan landskaber kan blive verdensarv, hvad der er særligt ved Vadehavets landskab samt hvilke naturkræfter, der formgiver vores verdensarv. I løbet af dagen fik partnerne mulighed for at reflektere over egen historiefortælling i forhold til Vadehavets geologi. Dagen efter var kulturlandskabet i fokus. Her var et par af de store temaer, hvorfor kulturlandskabet i vadehavsområdet ser ud, som det gør, og hvordan mennesker i Vadehavet har håndteret udfordringerne med både fra hav- og bagvand.

Formidlere fra tre lande samlet i Danmark

International Wadden Sea School ([IWSS](#)) er et af de mange samarbejder, som Holland, Tyskland og Danmark har omkring det fælles vadehav. 35 formidlere af Vadehavet fra de tre lande var således i dagene 8.-10. november samlet til det årlige netværksmøde, som denne gang fandt sted i Danmark.

Første dag besøgte deltagerne [Myrthuegård](#), hvor de fik oplæg og var på tur ud og se nærmere på det eneste ikke-inddæmmede vandløb i hele Vadehavet, Varde Å. Om aftenen besøgte de Jernalderlandsbyen for at blive klogere på historisk værkstedsformidling, og de var en tur i offermosen for at 'ofre' til Odin samt trække varsler fra Vølven om IWSS' fremtid...

Andendagen bød på østerstur med [Vadehavscentret](#), og østersene blev senere serveret som forret til et festmåltid, deltagerne selv tilberedte i Langhuset på [Ribe Vikingecenter](#). Forinden havde der været forskellige workshops om eftermiddagen.

Sidste dag gik turen til Fanø, hvor deltagerne hørte om øens kulturhistorie, lavede skitser af det foranderlige land og besøgte [Fanø Kunstmuseum](#), hvor de kunne sammenholde deres nutidige skitser med tidligere tiders kunst fra de samme steder.

Samarbejde om natur på tværs af grænser

Også på naturområdet har der i efteråret været gang i det faglige samarbejde mellem de tre vadehavslande. To ekspertgrupper, som arbejder med hhv. yngle- og trækfugle og med strandenge, klitter og strande, har mødtes, og for tiden arbejdes der i alle ekspert- og koordinationsgrupper meget med at få lavet inputs til det nært forestående '[15. International Scientific Wadden Sea Symposium](#)' og til den kommende revision af '[Wadden Sea Quality Status Report](#)' (QSR), som skal være klar inden ministerkonferencen i Det Trilaterale Vadehavssamarbejde til næste år.

QSR'en rummer redegørelser om status for landskaberne, naturtyperne, arterne, menneskelige aktiviteter og forurening. Ekspertgrupperne består af et mix af forskere og forvaltere fra de tre lande, og det overordnede mål er at videreformidle den viden, der bl.a. samles op via det trilaterale overvågningsprogram for Vadehavet (TMAP), samt at rådgive den fælles vadehavsbestyrelse i forbindelse med forvaltningen af Vadehavet.

40.000 spættede sæler i hele Vadehavet

Bestanden af spættede sæler i det samlede dansk-tysk-hollandske vadehav er nu på cirka 40.000 individer. Det viser den seneste fælles optælling fra august i år offentliggjort af det Fælles Vadehavssekretariat i Tyskland. Her blev der talt 26.838 spættede sæler, og korrigeret for de individer, som befandt sig i vandet under optællingen, når man frem til en estimeret bestand på 40.000.

Siden de tre vadehavslande for 30 år siden indgik en aftale om fælles forvaltning af de spættede sæler, er bestanden femdoblet og er nu på samme niveau som omkring år 1900. Siden 2012 er vækstraten for de spættede sæler dog stagneret og har i gennemsnit ligget på ca. 1 procent. Der er dog store forskelle mellem den nordlige og sydlige del af Vadehavet. Således blev der i den danske del af Vadehavet i 2021 talt 40 procent færre sæler end året før, og faktisk har man i Danmark siden 2012 kunnet konstatere et stort set konstant fald i antallet af spættede sæler. Tilsvarende ses ikke i de andre vadehavslande.

Fra dansk side har biologerne Charlotte Bie Thøstesen fra Fiskeri- og Søfartsmuseet og Jonas Teilmann fra Aarhus Universitet bidraget til [sælrapporten](#), som man kan få frem via linket.

Elever har fået udgivet tre bøger

Cirka 60 unge, alle i alderen 14-18 år, har fået en ekstra titel, de kan skrive på cv'et: forfatter. De har været deltagere i projektet 'Litteraturlig Viis', som netop er afsluttet med udgivelsen af tre små bøger med elevernes egne tekster.

Ud over de unge, har projektet involveret Varde-egnens Gymnasieforberedende Efterskole, Ungdomshøjskolen ved Ribe og Rejsby Europæiske Efterskole, bibliotekerne i Esbjerg, Varde og Tønder, de tre forfattere Gerd Laugesen, Peder Frederik Jensen og Jeppe Brixvold, de fire naturformidlings-institutioner Naturcenter Tønnisgård, MitVadehav, Vadehavscentret og NaturKulturVarde samt Nationalpark Vadehavet.

Projektet gik ud på, at bruge den lokale vadehavs-natur som inspirationskilde til at motivere unges læse- og skrivelyst. Helt konkret har eleverne været ude i vadehavsnaturen med en naturvejleder og en forfatter, og sidstnævnte har sammen med elevernes lærere og med støtte fra bibliotekerne efterfølgende gennemført et skriveforløb.

Litteraturlig Viis' har også resulteret i et nyt undervisningsforløb til udskolingsniveauet, som

nu ligger til fri afbenyttelse på [nationalparkens undervisningsportal mitvadehav.dk](https://nationalparkens.undervisningsportal.mitvadehav.dk).

Du kan læse mere om 'Litteraturlig Viis' [på vores hjemmeside](#).

Forskningsdag: Kan du lære os noget?

Vi skal være klogere sammen – så vil du dele din nye viden om Vadehavet med os?

Nationalparkens årlige forskningsdag holdes fredag den 25. februar 2022, og vores forskningsudvalg indkalder bidrag om forskning i Vadehavet. Emnerne dækker forskning i Vadehavet og vadehavsområdet – såvel naturvidenskabelige som samfundsvidenskabelige og kulturhistoriske emner. Først og fremmest skal vi uddanne hinanden i det eneste forum, hvor alle fagdiscipliner engageret i Vadehavet, kommer til orde. Vi skal været godt underholdt, og samtidig blive klogere og inspirerede.

Hvis du ønsker at bidrage til dagen med et indlæg på 15 minutter om din forskning, kan du sende titel og en kort omtale af emnet i en mail til udviklingskonsulent Anne Husum Marboe, anhma@danmarksnationalparker.dk inden d. 5. januar 2022. Du kan finde [nærmere oplysninger her](#).

Nationalparkens frivillige er fantastiske

Mobiludstillingen er kørt i vinterhi, nationalparkskipet 'Vadehavet' er sejlet til Skibbroen i Ribe, fuglehegnene på stranden er pillet ned, der er holdt evalueringsmøder, rengjort og pakket sammen og det virker måske lidt stille ude i nationalparken.

Nu tænker du måske, at de frivillige er gået i vinterhi, men det er bestemt ikke tilfældet. For der vedligeholdes og planlægges og når sæsonen slutter for 'sommerfolket' tager 'vinterfolket' over. For jægerne er nemlig i fuld gang med at efteruddanne sig og med at regulere de rovdyr, som til foråret kan gøre det svært for ynglefuglene i området.

Og ikke nok med, at de frivillige er 'på' året rundt. De kan også se tilbage på en fantastisk sæson, hvor mobiludstillingen blev flyttet 25 gange til 11 destinationer, nationalparkskipet fik sejlet med Københavns Universitet, DR vores vejr, skoleelever fra Ribe, TV2 Vejret og både skib og mobiludstilling besøgte [Sønderho Havn](#) i forbindelse med deres indvielse. Ynglefuglene har også nydt godt af både kystfuglefolkets og jægernes arbejde og vi har i år set en fremgang i antallet af flyvefærdige unger hos flere arter af ternere og vadefugle.

De frivillige er altid i gang og vi vil gerne sende dem en STOR TAK for deres fantastiske indsats.

Det sker i Nationalpark Vadehavet

- Udstilling med [Luca Bertis fotos på Fanø Skole](#) indtil 17. december.
- Mulighed for at klø sig: Til hver en tid - som det fremgår af billedet...

Guidede ture og arrangementer i [de kommende måneder](#) kan du blandt andet finde på vores hjemmeside.

Vidste du at:

- Nationalparksbibet og [mobiludstillingen](#) gerne kommer ud til partner-events?
 - Nationalparksbibet kan [bookes til undervisning](#)?
 - du kan blive klogere på [stormfloder og digebyggeri](#) på Aldus.dk?
 - årets sidste [strikkecafé med foredrag om Skønvirke](#) afholdes 23. november?
-

Viis; Lene Esthave; Lille dreng på østersbanke; Christina Kaaber Bühler; Frivillige: John Frikke, Bente Bjerrum og Lars Knudsen; Det sker: Torben Hestehave; Vidste du at: Lars Knudsen

Nationalpark Vadehavet opbevarer din mailadresse til brug for udsendelse af nyhedsbrev og den bliver hverken videregivet til andre eller brugt til andre formål.

[Læs mere om Nationalparkens persondatapolitik](#) · [Klik her for at framelde dig](#)